

Studera utomlands

FÖRSÄKRINGSKASSAN INFORMERAR

Vilka försäkringar finns för studenter som ska studera utomlands under en period?

Inom Försäkringskassan finns svensk socialförsäkring, som är en viktig del av de offentliga trygghetssystemen i Sverige. Den består av olika förmåner och intyg som administreras av Försäkringskassan, men även av Skatteverket och Pensionsmyndigheten. Socialförsäkringen omfattar i stort sett alla som arbetar och bor i Sverige. Den indelas i två delar: bosättningsbaserad och arbetsbaserad del.

110 kap. 46 § Socialförsäkringsbalken:

”Den som ansöker om, har rätt till eller annars får en förmån enligt denna balk ska anmäla sådana ändrade förhållanden som påverkar rätten till eller storleken av förmånen”.

5 kap. 7 § Socialförsäkringsbalken:

”En i Sverige bosatt person som lämnar landet för att studera i ett annat land ska fortfarande anses vara bosatt här så länge han eller hon genomgår en studiestödsberättigande utbildning eller har utbildningsbidrag för doktorander.”

Bör man tänka på något särskilt gällande försäkringar när man bestämt sig för att studera utomlands?

Man bör gå igenom sitt försäkringsskydd innan man reser. Kolla upp vad som gäller både hemma och i andra landet. Ditt nuvarande lärosäte kan säkert ge mer detaljerad information kring detta. Ibland ingår försäkringar från universitetet om man är utbytesstudent, men sådana saker vet universitetet bättre än Försäkringskassan.

Finns det skillnader om man studerar i ett land inom EU/EES samt Schweiz jämfört om man studerar utanför EU/EES?

Ja, det är rätt stor skillnad om man studerar utanför EU/EES eller inom EU.

Utanför EU/EES är man generellt fortsatt försäkrad i Sverige så länge man studerar på en studiestödsberättigad utbildning godkänd av CSN (en som ger rätt till CSN-stöd). Denna regel gäller även om man studerar utomlands längre tid än ett år. Det är ofta rätt enkelt att fastslå om personen är försäkrad i Sverige eller inte vid studier i det som kallas för tredje stat (inte inom EU/EES). Observera att i många stater utanför EU/EES finns ingen socialförsäkring alls! Det är inte så att bara för att, rent hypotetiskt, Egypten kanske saknar socialförsäkring så är du automatiskt fortsatt försäkrad i Sverige. Kolla upp vad som gäller för ditt land och den utbildningen du läser där.

Inom EU/EES ska en person vara socialförsäkrad i det land där den bor. Med det menas där den har sitt huvudsakliga intressecentrum. Det är en bosättningsbedömning som väger in en stor mängd parametrar som bostadens beskaffenhet och varaktighet, familjesituation och partners bostad och arbete, avsikt med vistelsen, pendling och resemönster, vistelsens längd, avlönad verksamhet (arbete hur och var), oavlönad verksamhet (studier, volontärarbete), skattskyldighet, stipendier, egendomsinnehav, efterlevnadspension, vem bekostar utbildningen, vilket land betalar studiestödet? Detta är generellt en mer avancerad bedömning och därför är det ibland svårt att förutse exakt resultatet av det. Därav kan man inte säga att en svensk som studerar i Danmark på studiestödsberättigad utbildning automatiskt alltid ska tillhöra Sverige. Regelverket i EU är krångligare för att man inte ska kunna hamna mellan stolarna. Antingen är det Danmark eller Sverige. Det ska inte gå att trilla ur systemet inom EU, som det gör när man flyttar till länder utan socialförsäkringssystem.

Efter att du kontaktat Försäkringskassan och ordnat allt inför resan inom EU/EES, se då till att du har ett EU-kort med dig. Det blåa sjuk- och hälsovårdskortet har ofta en giltighetstid på 3 år men är beroende av att du bedöms som försäkrad i Sverige. Det är alltså inte ett bevis på att du är försäkrad i Sverige utan ett indicium på att du troligtvis är försäkrad i Sverige, så länge omständigheterna kring arbete och bosättning inte ändrats för dig sedan du talade om Försäkringstillhörighet med Försäkringskassan senast.

Vilka är de vanligaste problemen som ni stöter på i ert arbete gällande studenter som vill resa ut? Vad är lätt att missa, och hur undviker studenter sådana problem?

Ett vanligt problem är att studenterna inte säger något till Försäkringskassan alls och istället tvingas kontakta oss när de ligger på sjukhus i Polen eller Tjeckien. Då är det problem med postgång, telefonsamtal, tolkar och pappersarbete. Det är mycket bättre att när du fått antagningsbeskedet bara ringa till Försäkringskassan och be om att få tala med en person som utreder Försäkringstillhörighet. Tala inte med kundtjänst, utan en riktig utredare och då beskriva din kommande situation i detalj så får du ett hum om hur du ska agera i ditt fall. Detta är främst en rekommendation till personer som studerar inom EU/EES. Utanför EU/EES är det lättare att själv förstå vad som behöver göras. Försäkringskassan skickar med automatik ut en blankett, Uppgifter Flyttning till eller arbete i ett annat land när man folkbokförs utvandrad. Fyll i den grundligt! Det underlättar det mesta. Försäkringskassan vet att vissa frågor kan kännas konstiga men blanketten är till för att fånga upp alla möjliga situationer, annars skulle vi ha problem med att folk

fyller i fel blankett. Det är extra viktigt att fylla i den om man ska vara ute längre tid än ett år.

Innan man åker iväg på studier utomlands finns det mycket att tänka på – finns det någon slags checklista för studenter som planerar att flytta ut under en termin eller två?

- Kolla upp regler i landet du ska studera i och om din utbildning är studiestödsberättigande. Finns det någon socialförsäkring i landet alls, och vad krävs för att uppfylla reglerna? Observera att i den svenska socialförsäkringen finns det ca 60 olika förmåner, i andra länder kan det vara radikalt annorlunda. Vissa länder, även inom EU, har inte ens barnbidrag eller bostadsbidrag.
- Checka av med hemuniversitetet/högskolan vad de vet och om några försäkringar finns där eller ingår i upplägget, t.ex. om det är skillnader för utbytesstudenter och free movers.
- Se över dina privata försäkringar i Sverige; behövs en privat rese-, vård- eller tilläggförsäkring?
- Kolla noga upp postadress i vistelselandet så att korrespondensen kan ske problemfritt. Försäkringskassan vill skicka officiella brev och få underskrifter på dessa vid behov. Försäkringskassan undviker så långt det går att kommunicera via e-mail.
- Hör av dig till Försäkringskassan om något ändras på vägen! Det är väldigt vanligt med personer som studerar utomlands blir kvar och sedan börjar arbeta i ett annat land. Hör då av dig till Försäkringskassan och meddela att du arbetar i det andra landet!
- Sist men inte minst vill Försäkringskassan att man ska komma ihåg att ha kul också. En utbytestermin eller två eller bara utlandsstudier överlag är fantastiskt roligt och ett äventyr som nog ingen glömmer! Det är viktigt att ha roligt, pappersarbetet kan verka meningslöst så länge allt går väl, men när olyckan slår till så ångrar man aldrig ett förhandsbesked eller att man sett över sina försäkringar innan man drog iväg.

Lycka till med studierna,
hälsar Björn Bergenfeldt,
Försäkringskassan